

Ciudatul viol de la televizor. Când legiuitorul adopta reglementari „trasnite”

Sunt nevoit sa ma repet spunând ca „am tocit multa tastatura” în ultimii ani „contabilizând” erorile legiuitorului în materie penala¹. Nu cu mult timp în urma am atras atenția asupra riscurilor pe care le presupune stabilirea unui prag de vârstă sub care actul sexual cu un minor sa fie considerat automat viol, criticând un proiect legislativ dedicat acestui scop². Firește ca semnalul meu de alarma nu a avut niciun ecou și, în cele din urma, obiectivul a fost „rezolvat” prin Legea nr. 217/2023 (în continuare Lege), publicata în M.Of. nr. 613 din 11 iulie 2023.

Deși principala „șintă” a noului act normativ pare sa fie transformarea actului sexual cu un minor în viol, daca victima nu a împlinit vârsta de 16 ani, realizarea acestui „deziderat” a dus la modificari, abrogari și incriminari în tot Capitolul destinat infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale. „Brambureala” produsa este atât de mare încât „descifrarea” voinței legiuitorului, precum și a distanței între voința și putința, va necesita o analiza de durata. La „cald”, vreau sa punctez doar unele „ciudațenii” ale Legii (pct. I), precum și câteva reglementari eronate, pe care metaforic le denumesc „trasnite” (pct. II).

I. Ciudațenii

Prima ciudațenie a acestei Legi este data de fixarea unui moment (mult) ulterior pentru intrarea ei în vigoare, respectiv data de 1 ianuarie 2024 (conform art. IV din Lege). Daca este uzual ca un nou act normativ penal complex, care necesita și o lege de punere în aplicare (gen Codul penal), sa aiba o data de intrare în vigoare mai îndepartata în timp, este absolut nefiresc sa modifici sau sa abrogii incriminari punctuale și, cu atât mai mult, sa incriminezi fapte noi, cu „bataie în timp”. Mai ales aceasta din urma ipoteza, a incriminarii, suna ca o invitație la delincvența: „grabiți-va baieti, cât se mai poate”.

Aceasta amânare în timp este cu atât mai bizara cu cât Legea în discuție nu este singurul act normativ care aduce modificari Codului penal în aceasta perioada; ea se „scalda” într-o adevarata hemoragie legislativa în domeniul penal (pâna la acest moment, în anul 2023 au fost adoptate șase legi de modificare a Codului penal, o „performanța” demna de Cartea recordurilor). De ce, din acest noian, doar aceasta Lege se va aplica peste

(aproape) o jumătate de an? Cui a vrut legiuitorul să-i acorde un timp de „reflecție”? Celor care trebuie să aplice legea, sau potențialilor infractori? Dacă trăim cu impresia că potențialii infractori „urmaresc procesul legislativ penal” vom avea o deziluzie. De regula, infractorii, adică persoanele deja condamnate pentru fapte penale, devin ulterior „experți” în infracțiunile pe care le-au comis, iar „expertiza” lor este folosită, de cele mai multe ori, spre a evita tragerea la răspundere penală, nu pentru a se „cumiți”. Prin urmare, dacă această amânare are un scop preventiv, riscul ca acesta să nu fie atins este major. Dar această idee ne conduce la o altă bizarerie a Legii.

A doua ciudațenie a Legii apare în art. III, care are următorul conținut: „[Legea audiovizualului nr. 504/2002](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 534 din 22 iulie 2002, cu modificările și completările ulterioare, se completează după cum urmează:– La [articolul 28, după alineatul \(7\)](#) se introduce un nou alineat, alin. (8), cu următorul cuprins:(8) La sfârșitul calupurilor publicitare, difuzate în intervalul orar 18.00-22.00, cu excepția programelor dedicate copiilor, *posturile de radio și televiziune sunt obligate să difuzeze următorul mesaj de avertizare: Actul sexual comis de un major cu un minor sub 16 ani constituie viol, dacă diferența de vârstă este mai mare de 5 ani, și se pedepsește cu închisoarea*” (s.n.).

Trebuie să admitem că este, cel puțin, straniu, faptul că, printr-o lege de modificare a Codului penal, se dispune modificarea (completarea) unei alte legi, care nu are nicio legătură cu domeniul penal. Este bizară și inexistența unei limite de timp cu privire la executarea obligației amintite. Vom asculta/vedea respectivul mesaj o veșnicie? Dar, adevărata ciudațenie constă în faptul că legiuitorul obligă posturile de radio și televiziune să difuzeze un mesaj fals, nereal, neadevărat. Altfel, și mai de-a dreptul spus: le obligă să mintă opinia publică. După cum am menționat anterior, dispozițiile Legii, inclusiv cele privind violul asupra minorului, intra în vigoare la 1 ianuarie 2024. La ora aceasta, ora la care mesajul cu pricina este difuzat la sfârșitul calupurilor publicitare, *actul sexual descris în mesaj nu constituie viol*. Dincolo de neadevărul mesajului exprimat (prin raportare la momentul actual) acesta conține și o minciună prin omisiune, deoarece creează falsă impresie că dacă diferența de vârstă este mai mică de 5 ani, nu ar fi comisă nicio infracțiune. În prezent, actul sexual cu un minor sub 16 ani se pedepsește, dacă diferența de vârstă depășește 3 ani (deci și 5) reprezentând infracțiunea de act sexual cu un minor prevăzută de art. 220 alin. (1) cu raportare la alin. (6) C.pen. Mesajul este fals chiar dacă ne raportăm la perioada de după 1 ianuarie 2024. De la data respectivă sintagma „act sexual cu un minor” nu va mai exista, cum nu va mai exista nici infracțiunea cu același nume, care a fost abrogată prin Lege (art. I pct. 17). Ceea ce ar trebui să știe cetățeanul, pentru a fi informat corect este faptul că, de la 1 ianuarie 2024 (dacă Legea va intra în vigoare), „Raportul sexual, actul sexual oral sau anal, precum și orice alte acte de penetrare vaginală sau anală comise de un major cu un minor care nu a împlinit 16 ani se pedepsesc cu închisoarea de la 7 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi” conform art. 218¹ alin. (1) C. pen. (violul asupra minorului), cu condiția că diferența de vârstă între faptuitor și victima să depășească 5 ani, conform alin. (7) al aceluiași articol.

Prin urmare, putem constata că ciudațul viol de la televizor este unul virtual, deocamdată el nu există decât pe sticlă. În contextul arătat, mesajul cu pricina risca să aibă un impact nociv, nu preventiv cum probabil s-a intenționat.

II. Reglementari „trasnite”

După cum am menționat nu voi analiza aici întregul act normativ ci voi marca punctual câteva dintre reglementările care sunt în mod evident eronate, după cum eronată este și ideea că prin această lege se oferă o protecție sporită minorului. „Punctul nevralgic” al Legii este reprezentat de introducerea infracțiunii prevăzute de art. 218¹ (violul savârșit asupra unui minor), modificarea celorlalte infracțiuni fiind „adaptată” la această nouă incriminare. În mod natural voi porni și eu, în constatările mele, de la aceeași incriminare. Pentru a nu lungi expunerea, voi face referiri sintetice la conținutul infracțiunii în diferitele ei variante dar, postez în subsol textul

integral al noului articol, pentru ca cititorul sa poata verifica raționamentele³.

Pe scurt, la alin. (1) din noua incriminare (violul savârșit asupra unui minor) este prevazut conținutul textului actual de la actul sexual cu un minor, în ipoteza în care subiectul activ este un major, iar subiectul pasiv este un minor care nu a împlinit 16 ani. Este ceea ce s-a urmarit, respectiv ca actul sexual consimțit de minor (nu intru aici în detalii cu privire la valabilitatea consimțământului⁴) cu un major, sa reprezinte, și el, viol. La alin. (2) este incriminat practic violul autentic (fapta comisa fara consimțământul victimei) comis de un major asupra minorului. La alin. (3) este incriminat din nou violul autentic însa, de aceasta data, comis de un minor contra altui minor. La alin. (7) este prevazuta o clauza de excludere a infracțiunii, care prevede ca fapta de la alin. (1), respectiv ipoteza actului sexual consimțit, nu reprezinta infracțiune daca diferența de vârstă dintre autor (atenție major) și victima minora, nu depășește 5 ani. Mai trebuie precizat ca varianta tip a violului – art. 218 alin. (1) ramâne neschimbata dar, printre alte modificari ale variantelor agravate, se afla și cea de la art. 218 alin. (3) lit. c), care înlocuiește actualul subiect pasiv minorul, cu minorul „care a împlinit vârsta de 16 ani”, într-o încercare (eșuata, dupa cum se va vedea) de corelare a dispozițiilor de la viol cu cele de la violul savârșit asupra unui minor. Acestea sunt textele, haideți sa vedem ce poate rezulta, concret, în practica.

Ma voi referi, mai întâi, la fapta de la art. 18¹ alin. (1), sa-i spunem „violul nonviolent asupra minorului”, fapta comisa de un major. Ipoteza școala este cea în care victima are 16 ani fara o zi, iar autorul are 21 de ani împliniți. Fapta va fi viol. Daca, în cazul aceluiași subiect pasiv, autorul ar avea 21 de ani fara o zi, fapta nu va fi nimic (nu va fi infracțiune), caci nu se va realiza condiția diferenței de vârstă, de 5 ani. Pare frustrant pentru autor, în primul caz, de neînțeles pentru victima în cel de al doilea (având în vedere ca în prezent fapta ar reprezenta infracțiune), „trasnit” pentru cetățeanul de rând. Ciudata este și ipoteza în care autorul ar fi minor. Spre exemplu, autorul are 18 ani fara o zi, iar victima are 12, 10, 5, etc., ani. În aceasta ipoteza, teoretic, nu am avea nicio infracțiune, deoarece violul asupra minorului de la alin. (1) se refera doar la fapta majorului, și niciun alt text de la violul savârșit asupra unui minor nu prevede aceasta ipoteza, iar actul sexual cu un minor este abrogat. Concret, spre exemplificare, daca în prezent, un minor de 18 ani fara o zi, întreține un act sexual cu un minor de 14 ani fara o zi, cu consimțământul acestuia, se va reține infracțiunea de act sexual cu un minor, cu un maxim de 9 ani închisoare. Daca aceeași fapta se va comite, în aceleași condiții, dupa intrarea în vigoare a legii, fapta nu va mai fi infracțiune. Firește, în cazuri extreme, am putea face apel la violul „clasic” de la art. 218 alin. (3) lit. c) deoarece, cum am mai scris⁵, este evident ca minorul cu o vârstă foarte frageda nu poate consimți în mod valabil la realizarea unui act sexual. Dar nu aceste cazuri vor pune probleme. Incertitudinile vor aparea tot în cazurile limita. Spre exemplu, victima are 12 ani iar autorul are 17 ani și o zi. În prezent, daca se constata ca nu exista consimțământ valabil din partea victimei, va fi viol. Dar, chiar daca se va constata valabilitatea consimțământului tot va fi infracțiune – act sexual cu un minor. Dupa intrarea în vigoare a legii, daca se constata ca nu exista consimțământ valabil, fapta va fi viol; în schimb, daca se va constata valabilitatea consimțământului, fapta nu mai este incriminata. Am pus special o diferența de vârstă mai mare de 5 ani dar, doar pentru a atrage atenția ca în cazul autorului minor ea nu conteaza; „violul nonviolent al minorului” nu poate fi comis decât de catre un major. Or, în exemplele date, despre ce protecție suplimentara a minorului vorbim? Pare ca niciuna. În plus, în cazurile limita cum este și ultimul exemplu dat, când autorul este minor, ne întoarcem la problema care a generat aceasta Lege, fixarea unui prag de la care se prezuma ca exista consimțământ valabil pentru actul sexual. Iata ca, în astfel de situații, pragul de vârstă nu conteaza, ramâne tot în sarcina judecatorului sa stabileasca daca a existat sau nu consimțământ valabil. Din aceasta perspectiva, Legea, nu numai ca nu-și poate atinge obiectivul fixat dar, în mod foarte probabil, va genera un efect pervers. În lipsa art. 220 C.pen., organele judiciare vor fi tentate sa nu dea relevanța penala actelor sexuale între minori, chiar daca diferența de vârstă dintre aceștia este semnificativa, pentru ca singura încadrare posibila ar fi violul clasic. Nu cred ca aceasta a fost voința legiuitorului dar, aceasta este consecința legiferarii.

Sa ne referim acum la fapta prevazuta de art. 18¹ alin. (2), sa-i spunem „violul autentic” comis de major asupra minorului. Conform acestui text, violul comis de major împotriva minorului (de orice vârstă, adica sub 18 ani) se

pedepsește cu închisoarea de la 8 la 15 ani. Dar, acest text va coexista cu art. 218 alin. (3) lit. c), modificat, care prevede ca violul comis asupra minorului de peste 16 ani este pedepsit cu închisoarea de la 7 la 12 ani. Dacă victima are sub 16 ani, fapta va fi încadrată în art. 18¹ alin. (2), deoarece textul de la viol nu „o cuprinde”. Dar dacă victima are 17 ani? Vor fi incidente ambele texte indicate. Care va fi încadrarea și, mai ales, care vor fi limitele de pedeapsă incidente, având în vedere diferențele semnificative între ele? Este aici vreo subtilitate a legiuitorului, pe care eu nu o pricep, sau este pur și simplu o eroare legislativă, o nocivă suprapunere de texte? Cred că dacă legea va intra în vigoare cu ambele texte va fi multă confuzie în practică și se vor pune probleme de constituționalitate...

La art. 18¹ alin. (3) este incriminat din nou violul autentic însă, de această dată, comis de un minor contra altui minor. Fapta se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani. Ne confruntăm și aici cu o suprapunere de texte, ca cea semnalată anterior. Dacă autorul minor violează un alt minor cu vârsta sub 16 ani, vor fi incidente dispozițiile art.

18¹ alin. (3). Dacă autorul minor violează un alt minor, care are peste 16 ani, vor fi incidente, în plus, și dispozițiile art. 218 alin. (3) lit. c), modificat. Limitele de pedeapsă ale celor două incriminări diferă. Sunt valabile și aici observațiile anterioare privind o astfel de eroare.

Este de menționat că aceeași suprapunere va apărea între nou introdusa agresiune sexuală asupra minorului (art. 219¹ Cpen.), în varianta faptei comisa între minori, prevăzută la art. 219¹ alin. (2) și infracțiunea de agresiune sexuală în varianta de la art. 219 alin. 2 lit. c) modificată (victima este un minor care a împlinit vârsta de 16 ani). Nu mai avem însă suprapunere dacă autorul este major deoarece, în mod straniu, nu există, ca în cazul violului asupra minorului, o variantă agravată pentru agresiunea sexuală asupra minorului comisa de un major!?!

Semnala privind deficiențe ale Legii au mai apărut. Astfel, spre exemplu s-a apreciat, printre altele, că: „Din cauza necorelării unor texte, se ajunge la situații absurde, ca fapte mai puțin grave să fie considerate infracțiuni, pe când fapte mai grave nici măcar să nu fie pedepsite: dacă un minor de 17 ani și jumătate mângâie în locuri intime un minor cu vârsta de 12 ani care își da acordul, autorul comite infracțiunea de „agresiune sexuală savârșită asupra unui minor”. Însă dacă cei doi întrețin relații sexuale cu penetrare, cu acordul victimei, fapta nu constituie nicio infracțiune, căci noua lege nu mai consideră ilicite niciun fel de acte sexuale cu penetrare comise între minori; dacă un minor de 15 ani asista la acte sexuale comise în fața sa de doi majori de maxim 20 ani fiecare, aceștia comit infracțiunea de corupere sexuală. Ei nu vor fi sancționați pentru nicio infracțiune dacă îl implică și pe minor în actele sexuale”⁶.

Sunt multe alte reglementări „trasnite” în actul normativ analizat. Din această perspectivă, amânarea intrării lui în vigoare pare, de fapt, o alegere „salvatoare”. Sper că teoreticienii și practicienii dreptului penal să traga un semnal serios de alarmă și să ceară legiuitorului abrogarea Legii, înainte ca aceasta să intre în vigoare. De asemenea ar trebui să solicite interzicerea imediată a difuzării mesajului mincinos cu acel viol virtual, mesaj ce poate avea un efect nociv, contrar celui sperat.

1. A se vedea spre exemplu, Despre modificarea Codului penal prin Legea nr. 217/2020 sau Codul penal ca o „Carte de bucate”, plus referințele de acolo la alte articole, disponibil pe https://www.juridice.ro/essentials/4420/despre-modificarea-codului-penal-prin-legea-nr-217-2020-sau-codul-penal-ca-o-carte-de-bucate?fbclid=IwAR12I0WN7P16Q3yJuCNkKvIWdDgIpSyoHJwc7KpKt4t0qH2TZZsGrJpJ07w#_ftn2

2. Consimțământ vs. discernământ în cazul actului sexual cu un minor. Problema pragului de vârstă, (în continuare articol Consimțământ disponibil pe: https://bizlawyer.ro/stiri/interviuri-opinii/consimtament-vs-discernamant-in-cazul-actului-sexual-cu-un-minor-problema-pragului-de-varsta?fbclid=IwAR2OvPIwYPascJ2p75bgDCoCa3UCDB-CE_YTsStBgugx7J415OTzfdzoQS8)

3. Potrivit art. I pct. 9 și art. IV din **Legea nr. 217/2023**, începând cu data de **1 ianuarie 2024** după art. 218 se introduce un nou articol, art. 218¹, cu urmatorul cuprins: „**Art. 218¹. Violul savârșit asupra unui minor.** (1) Raportul sexual, actul sexual oral sau anal, precum și orice alte acte de penetrare vaginală sau anală comise de un major cu un minor care nu a împlinit 16 ani se pedepsește cu închisoarea de la 7 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi. (2) Fapta prevăzută la alin. (1), comisă de un major cu un minor prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de aceasta stare se pedepsește cu închisoarea de la 8 la 15 ani și interzicerea exercitării unor drepturi. (3) Raportul sexual, actul sexual oral sau anal, precum și orice alte acte de penetrare vaginală sau anală comise de către un minor cu un alt minor prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de aceasta stare se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi. (4) Dacă faptele prevăzute la alin. (1)-(3) sunt comise în una din următoarele împrejurări: a) fapta a fost comisă de către un membru de familie al minorului sau de către o persoană care conviețuiește cu minorul; b) minorul se afla în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul faptuitorului sau acesta a abuzat de poziția sa recunoscută de încredere sau de autoritate asupra minorului ori de situația vădit vulnerabilă a acestuia cauzată de boala, handicap psihic sau fizic, situație de dependență ori de o stare de incapacitate fizică sau psihică. c) fapta a avut ca urmare vătămarea corporală sau a pus în pericol viața minorului în orice alt mod; d) fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice; e) fapta a fost savârșită de două sau mai multe persoane împreună; f) fapta a fost savârșită de către o persoană care a mai comis anterior o infracțiune contra libertății și integrității sexuale, o infracțiune de pornografie infantilă sau proxenetism ori o infracțiune de trafic de persoane sau trafic de minori; g) fapta a fost comisă prin folosirea unei arme sau amenințarea cu aceasta; h) victimei i s-a administrat, fără știința sa sau împotriva voinței sale, alcool sau orice substanță care îi afectează discernământul sau controlul acțiunilor sale; i) în urma faptei, victima a rămas însărcinată. *maximul special al pedepsei se majorează cu 3 ani.* (5) Dispozițiile alin. (4) se aplică și dacă faptele au fost comise în schimbul unor remunerații, al unui folos material ori al unui avantaj în natură sau al promisiunii unor astfel de beneficii, precum și în situația în care minorul a fost constrâns la a conviețui cu faptuitorul. (6) Dacă fapta a avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 9 la 18 ani și interzicerea exercitării unor drepturi. (7) Faptele prevăzute la alin. (1) nu constituie infracțiune dacă diferența de vârstă între faptuitor și victima nu depășește 5 ani. (8) Tentativa la infracțiunile prevăzute în alin. (1)-(4) se pedepsește”.

4. Pentru lamuriri, vezi articol Consimțământ

5. Vezi articol Consimțământ.

6. C. Danileț, Modificări ale legislației penale (II): Legea nr. 217/2023, disponibil pe: https://www.juridice.ro/696617/modificari-ale-legislatiei-penale-ii-legea-nr-217-2023.html#_ftn10